

СФЕРА ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ РУМУНСЬКИХ ТА ГУЦУЛЬСЬКИХ ГОВОРІВ

Делія Міхаела Мартіняк. Сфера лексичної інтерференції румунських та гуцульських говорів

У статті йдеться про румунсько-українську інтерференцію в галузі лексики. Наголошено на основних напрямках діалектологічних досліджень румунських лінгвістів та їх важливості і запропоновано класифікацію запозичень.

Ключові слова: народні гуцульські говори, лексичні румунські запозичення, діалектологічні дослідження, румунсько-українська інтерференція.

Делія Міхаела Мартіняк. Сфера лексической интерференции румынских и гуцульских говоров

В статье идет речь о румынско-украинскую интерференцию в отрасли лексики. Отмечено основные направления диалектологических исследований румынских лингвистов и их важности и предложена классификация заимствований.

Ключевые слова: народные гуцульские говори, лексические румынские заимствования, диалектологические исследования, румынско-украинская интерференция.

Deliya Mikhaela Martinyak. Sphere of lexical interference of Romanian and Hutsuls speeches

In this article it is discussed the lexical domains of Romanian – Ukrainian interference. The basis of the research is constituted by vernacular Hutsuls speech from Suceava County, on Romanian territory. There are pointed out the main research activities of dialectology domain, undertaken by Ukrainian linguists from Romania. The largest part of the article represents the division of Romanian borrowings by lexical domains from vernacular Hutsuls speeches.

Key words: vernacular Hutsuls speeches, lexical Romanian borrowings, dialectological research, Romanian – Ukrainian interference.

Разом з буковинськими, середньозакарпатськими, бойківськими і лемківськими говірками, гуцульські говірки належать до карпатської групи говорів, що входить до південно-західного наріччя української мови. У південно-західних районах Івано-Франківської області, гірських (Вижицькому і Путільському) районах Чернівецької області і в Рахівському районі на сході Закарпатської області поширені гуцульські говірки. Вони межують на сході і північному сході з покутсько-буковинськими, на північному заході – з бойківськими, на заході – із середньозакарпатськими говірками. Гуцульські говірки найбільше споріднені з покутсько-буковинськими та бойківськими. На півдні вони межують з румунською мовою, заходячи на Сучавщині та Мараморощині в територію Румунії.

Впродовж останніх десятиліть активно в розробку питань української діалектології включилися славісти Румунії, їх зусилля були скеровані на дослідження українських говорів на румунській території. В Румунії українські говірки поширені а Сучавській, Марамороській, Банатській та Добруджанській областях. За історичними даними, українські поселення в Мараморощині засвідчені з XIV ст., а у Сучавщині – з XV ст. У Добруджі ж українські поселення виникли в кінці XVIII ст. у зв'язку з ліквідацією Запорізької Січі. На територію Баната українці – вихідці із Закарпаття і частково з Галичини – прибули лише на початку XX ст.

Найважливішим джерелом для вивчення історії кожної мови, для етимологічних досліджень є діалектна лексикографія¹. Специфічна діалектна лексика може бути цінним матеріалом для важливих узагальнень і висновків у галузі українського мовознавства попередніх етапів розвитку, маємо на увазі, що українські говірки Румунії зберігають значні відкладення мовні релікти минулих періодів.

У складі лексики українських говірок Румунії існує основний словниковий фон. Це корінні українські слова, що ведуть свій початок від спільнослов'янської мови. Але у лексичному складі українських говірок Румунії є й слова, які не мають загального поширення або функціонують лише в окремих говірках. Такі слова становлять специфіку українських говірок зумовлену природно-географічними чинниками, характером занять населення і виробничою діяльністю².

Особливі запозичення, зафіксовані в лексикографічних працях ще XIX – XX століть. У північній Румунії існують тривалі інтенсивні мовні контакти між румунами і українцями. Вони ведуть спільне господарське політичне та культурне життя. Географічне сусідство має велике значення в перенесенні елементів і моделей з однієї мови в іншу; співіснування на одній чи сусідніх територіях румунського й українського населення сприяло засвоєнню українською мовою слів з румунської мови, а в

¹ Павлюк, Микола, Робчук, Іван, *Українські говори Румунії*, Діалектологічна скриня, 2003, с. 85

² idem.

румунській мові – слів з української мови. До української мови увійшли численні румунізми – запозичення румунського походження, передусім у сфері вівчарства: *афина, балан, бателев, бербениця, берфела, бриндуша, бриндза, буката, будз, бульбона, вурда, гілетка, дзер, кауш, куластра, капестра, каруца, магура, мамалига, плай, тайстра* та ін. Через посередництво румунської мови до української мови увійшли слова іншомовного походження, як: *аргат, барда, глота, гринда, гуша, дарак, джерга, дойка, клака, колиба* та ін. З румунської мови деякі українські говірки запозичили частку, за допомогою якої утворюється форма вищого ступеня прикметника або прислівника: *май високий* ‘вищий’, *май ліпше* ‘краще’. У свою чергу до румунської мови увійшли різноманітні лексичні запозичення українського походження: *boroană* (борона), *a bili* (біліти), *bihuncă* (бігунка), *borș* (борщ), *bucșă* (букша), *cațaveică* (кацавейка), *chisleag* (кисляк), *cușmă* (кучма), *draniță* (драниця), *gălușcă* (галушка), *horn* (горн), *hrișcă* (гречка), *hulub* (голуб), *huludeț* (колодязь), *lan* (лан), *motovelnic* (мотовило), *orcic* (орчик), *rocinos* (починок), *postoroncă* (посторонка), *povidlă* (повидло), *prichici* (припічок), *stodoala* (стодола) та ін.

Серед актуальних проблем дослідження гуцульського говору нагальним стає питання міжмовних контактів: як у плані вивчення конкретного мовного матеріалу, так і в сфері розв’язання теоретичних завдань¹. Питання інтерференції мовних систем неодноразово ставало об’єктом дослідження українських учених Румунії, зокрема Івана Робчука, Еміла Петровіча, Іоана Петруца, Аспазії і Корнелії Регуш, Миколи Павлюка, Івана Лоб’юка, Еміла Вrabіє, Тімофте Маковея та ін. Все-таки лексика українських говірок Румунії досліджена ще мало. В книзі І. Робчука² знаходимо певні зауваги про лексичний склад українських говірок Румунії. Учений склав алфавітний список румунських запозичень³ в українській мові, який охоплює 758 лексем.

Іван Лоб’юк проаналізував запозичення з румунської мови пастушеської сфери в гуцульському говорі Сучавщини, він виокремив 153 лексеми, які становлять „найважливішу частину румунізмів”⁴.

У другій половині ХХ ст. у Бухаресті опубліковано статтю славіста Е. Вrabіє⁵, присвячену аналізу румунських лексичних елементів в українській мові. Матеріалом до неї послужив *Етимологічний словник української мови*⁶ Ярослава Рудницького. Е. Вrabіє звертається до Словника Б. Грінченка з метою критичного аналізу та уточнення походження деяких слів у реєстрі названого словника, що мають румунську етимологію.

Першою монографією про гуцульські говірки в Румунії є книга славіста Клужського університету І. Петруца⁷ „Фонетика гуцульського говору долини Сучави”. Книга написана на основі великого фактичного матеріалу матеріалу, зібраного в 1936—1937 рр. акад. Е. Петровичем для *Румунського Лінгвістичного Атласу* від п’яти інформаторів з чотирьох гуцульських сіл (Нісіпіт, Кунунське, Егріште та Садеу), що знаходяться між рікою Сучавою та її притокою Бродіною в північній частині Румунії. Цей матеріал використаний у старій і новій серіях Румунського лінгвістичного атласу під картографічним номером 366.

Запозичення з румунської мови становить специфічну групу лексики гуцульських говірок, окремі румунізми поширені й у інших діалектах української мови. Закріпленню румунізмів у художньому стилі сучасної української літературної мови сприяли насамперед твори західноукраїнських письменників. У художніх творах М. Коцюбинського, Ю. Федьковича⁸ відображено діалектизми – румунізми, що характеризують насамперед родинно-побутовий та звичаєвий бік життя гуцулів.

¹ Тетяна Ястремська, *Карпатоукраїнсько-західнослов’янські мовні контакти: лексика пастухування* / Проблеми слов’янознавства. — Інститут Українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2003. Вип. 53. — С. 146.

² Робчук, Іван, *Студії і статті*, вид. Мустанг, Бухарест, 1999, С. 163—184.

³ Робчук, Іван, *Raporturi lingvistice româno – ucrainene*, вид. Мустанг, Бухарест, 1996.

⁴ Лоб’юк, Іван, *Elemente românești în terminologia păstoritului și a creșterii vitelor, la huțuli* // *Romanoslavica XVIII*, Бухарест, 1972, р. 110.

⁵ Вrabіє, Еміл, *Influența limbii române asupra limbii ucrainene* // „*Romanoslavica*”, XIV, 1967, С. 109—195.

⁶ Рудницький, Ярослав, *Етимологічний словник української мови*, Канада, 1966.

⁷ Петруц, Іван, *Fonetica graiului huțul din valea Sucevei*, Бухарест, 1957.

⁸ див. Головач Н., *Твори Михайла Коцюбинського як джерело до вивчення українсько-молдавських та українсько-румунських лексичних зв’язків* // „*Науковий вісник*”, Чернівці, ун-ту. — Вип. 276—277 : „Слов’янська філологія”. — Чернівці : Рута, Книги — XXI, 2006. — С. 314—318;

Ткач Л., Головач Н., *Лексичні румунізми в сучасній українській літературній мові та в творах Юрія Федьковича* // „*Науковий вісник*”, Чернівці, ун-ту. — Вип. 274—275 : „Слов’янська філологія”. Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. — Чернівці : Рута, Книги — XXI, 2005. — С. 229—251;

Актуальним завданням сучасного українського мовознавства залишається дослідження лексичного значення, функціонування та розповсюдження румунізмів в українській мові, яке потребує залучення не лише творів художньої літератури, а й багатьох лексикографічних джерел, що досі не бралися до уваги. Одним із таких джерел є „Словарь української мови”¹ за редакцією Б. Грінченка. Словник Грінченка містить різноманітні фонетичні варіанти того самого слова, не лише лексичні одиниці.²

На матеріалі гуцульських сіл Сучавського повіту Румунії ми пропонуємо створити короткий інвентар запозиченої з румунської мови термінології. Лексика гуцульського говору здавна викликає особливий інтерес учених, передовсім ті її тематичні групи, які пов’язані зі специфікою господарювання, побуту, рельєфу, з різними народними ремеслами, промислами тощо.

І. Пастушеська термінологія

1. Клички тварин: Балáїа < рум. *băláie*, укр. „корова білої масті”; Белéч’а < рум. *Béla*, укр. „кличка вівці”; Бр’áза < рум. *Breáza*, укр. „кличка вівці”; Бóнка < рум. *boáncă*, укр. „стара вівця”; Букулáїа < рум. *Bucăláie*, укр. „біла вівця”; Брумáріїа < рум. *brumărie*, укр. „сірувата вівця”; Вáкеша < рум. *Oácheșa*, укр. „кличка вівці”; Ватúліа < рум. *vătuie*, укр. „молода коза”; Корнúта < рум. *cornúta*, укр. „рогата вівця”; корчітúра < рум. *corcitură*, укр. „помісь”; Мерінóси < рум. *merinós*, укр. „чорна вівця з білими латками на морді”; Мóскура < рум. *móscură*, укр. „чорна вівця з білими латками коло вух”; Мургуца < рум. *Murgúta*, укр. „кличка корови”; Пістрúла < рум. *Pistrúie*, укр. „вівця з латками на морді”; Плевáна < рум. *Plevánă*, укр. „кличка велекої корови”; Приїána < рум. *Priána*, укр. „кличка сивої корови”; Пинтинóга < рум. *pintenoágă*, укр. „біла вівця з чорними ногами, або зворотно”; Ружána < рум. *Rujána*, укр. „кличка рудої корови”; шúта < рум. *șútă*, укр. „безрога вівця”; Таркáта < рум. *Tărcáta*, укр. „строката”; штíрїа < рум. *știră*, укр. „безмолочна вівця”; цігáя < рум. *țigáie*, укр. „найкраща вовна”; цуркáна < рум. *țurcánă*, укр. „тонкоруна вовна”; чúла < рум. *ciulă*, укр. „безрога вівця, коза”;

2. Назви агентів: бáч < рум. *báci*, укр. „старший чабан”; бовгáр < рум. *bouár*, укр. „чередник”; вакáр’ < рум. *văcár*, укр. „пастух для коров”; ватáг < рум. *vătăf*, укр. „доглядач”; стипі́н < рум. *stăpân*, укр. „хазяїн отарі”; струнгáр < рум. *strungar*, укр. „той хто гонить вівці до доїння”; цембрáш < рум. *simbriaș*, укр. „наймет”; чобáн < рум. *ciobán*, укр. „пастух”;

3. Назви посуду: бателéв < рум. *bătălău*, укр. „кіл”; бесáги < рум. *deságă*, укр. „савки”; бербениц’а < рум. *bărbântă*, укр. „діжечка”; берфéла < рум. *berfêle*, укр. „дерев’яний пристрій”; гергéу < рум. *hărgău*, укр. „горшок”; гíлétка < рум. *găleátă*, укр. „відро”; казán < рум. *cazán*, укр. „котел”; кау́ш < рум. *căuș*, укр. „видовбана дерев’яна посудина”; клемпúш < рум. *clempúș*, укр. „корок для бербениці”; кóфечка < рум. *cofiță*, укр. „відро”; кóфа < рум. *cófă*, укр. „коновка”; пúтіна < рум. *pútină*, укр. „діжка”; та́йстра < рум. *trăistă*, укр. „торба”; ча́ун, чавúн < рум. *ceaún*, укр. „котелок”; чубéрка < рум. *ciubăr*, укр. „цебер”;

4. Назви продуктів: бáлмуш, бáнуш < рум. *bálmoș*, укр. „пастушеська страва”; брэнза < рум. *brânză*, укр. „овечий сир”; бодз, будз < рум. *boț*, укр. „велекий шматок сиру”; вúрда, úрда < рум. *úrdă*, укр. „солодкий овечий сир”; завурдítиси < рум. *a zaurdi*, укр. „окислитися”; гл’иг < рум. *cheag*, укр. „сичуг”; жинтíц’а < рум. *jintiță*, укр. „осадок сироватки з крупинками овечого сиру”; дзéр < рум. *zer*, укр. „сироватка”; каш < рум. *caș*, укр. „свіжий сир”; кула́стра < рум. *coráslă*, укр. „молозиво”; мамалíга < рум. *mămăligă*, укр. „кулеша”; спúма < рум. *spúmă*, укр. „піна”;

5. Назви місця та приміщення: бурдéї < рум. *bordéi*, укр. „землянка”; вагáш < рум. *făgăș*, укр. „дорога якою йдуть вівці в горах пасти”; гражд, гра́жда < рум. *grajd*, укр. „стáйна”; кúшка < рум. *cușcă*, укр. „клітка”; плáй < рум. *plái*, укр. „полонина”; салáш < рум. *sălaș*, укр. „тимчасове житло”; цáрок < рум. *țarc*, укр. „відгороджене місце у хвілі”; комáрник < рум. *comárnic*, укр. „повітка чабанів”; оградá < рум. *ogradă*, укр. „обійстя”; стрúнга < рум. *strúngă*, укр. „загорода для доїння овець”; úрма < рум. *úrmă*, укр. „слід”; ти рло < рум. *târlă*, укр. „місце для відпочивання худоби”;

6. Різні терміни, пов’язані з пастушеською термінологією: бáлега < рум. *bălegă*, укр. „коров’ячий, овечий послід”; бóта < рум. *bótă*, укр. „ціпок”; ботéї < рум. *botéi*, укр. „отара овець”; букáта < рум. *bucătă*, укр. „шматок”; вáтра < рум. *vătră*, укр. „вогнеще”; вакелíїа < рум. *văcălie* (*iască*), укр. „губка”; капéстра < рум. *căpăstru*, укр. „вуздечка”; курмéї < рум. *curméi*, укр. „мотуз”; ма́гура < рум. *măgură*, укр. „мряка на вершинах гір”; масúра < рум. *măsură*, укр. „міра”; мíртúк < рум. *mertiúg*

¹ Грінченко Б. Д., *Словарь української мови*, Т. 1—4. — Київ, 1907—1909 (Репринтне видання. — Київ: Лексикон, 1996).

² Головач Н. М., *Румунізми як особлива група лексичних запозичень в українській мові та їх відображення в „Словарі української мови” Б. Грінченка // „Лінгвістика”, Луганськ, ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, № 3 (15), 2008.*

(*mertic*), укр. „дерев'яний посуд для міряння молока в кошарі”; пази́ти< рум. *a păzi*, укр. „оберігати”; порн'ала< рум. *porneală*, укр. „пасовиця вівців після вечірнього доїння”; рева́ш< рум. *răvăș*, укр. „зарубка”; румига́ти< рум. *a rumegá*, укр. „жувати”; сокоги́ти< рум. *a socotí* (*a răzi*), укр. „охороняти”; стипини́ти< рум. *a stăpâni*, укр. „володіти”; сти́на< рум. *stână*, укр. „кошара”; ту́рма< рум. *túrmă*, укр. „отара”; факл'а< рум. *făclie*, укр. „лушниця”; какара́дза< рум. *căcărează*, укр. „овечий гній”; кужба< рум. *cujbă*, укр. „залізний або дерев'яний гак, прикріплений до берфела (або забитий у землю), на який вішають котел над вогнищем”; кірд< рум. *cârd*, укр. „стадо”; шпата́р< рум. *spătár*, укр. „дошка якою затикають струнгу після доїння”; шти́м< рум. *știm*, укр. „коротка вовна після чесалки”; латра́ти< рум. *a lătrá*, укр. „гавкати”; мі́чка< рум. *mișă*, укр. „стрижена вовна з ягнят”;

II. Термінологія землеробства:

1. Тваринний світ: ж'єрва< рум. *jăvră*, укр. „шавка”; дигані́а< рум. *dihânie*, укр. „живі істоти”; га́йта< рум. *hăită*, укр. „зграя”; гара́м< рум. *harám*, укр. „шкапа”; гармаса́р< рум. *armăsár*, укр. „кінь”; гірділі́а< рум. *herghelie*, укр. „табун коней”; га́ли'ц'а< рум. *găliță*, укр. „свійська птиця”; герго́лиц'а, гергелі́ц'а< рум. *gărgăriță*, укр. „довгоносик амбарний”; гло́ба< рум. *gloábă*, укр. „шкапа”; гу́ш'а< рум. *gúșă*, укр. „воло у птахів”; капу́ш'і< рум. *căpușă*, укр. „кліш”; мага́р< рум. *măgár*, укр. „осел”; рі́ндза< рум. *rânză*, укр. „воло у птахів”; тіне́рєт< рум. *tinerét* (*ovine sau bovine*), укр. „молодь, про худобу”; кірте́на< рум. *cârțiță*, укр. „кріт”;

2. Рослинний світ: а́рніка< рум. *ârnică*, укр. „арніка”; а́фин'и< рум. *âfine*, укр. „чорниці”; бри́нду́ша< рум. *brândușă*, укр. „пролісок”; го́гози< рум. *coacăze*, укр. „смородина”; дуд< рум. *dud*, укр. „шовковиця”; матригу́на< рум. *mătrăgună*, укр. „белла донна”; мокри́ш< рум. *măcriș*, укр. „шавель”; падури́ц'а< рум. *pădurețe*, укр. „дикі (дерева)”; свекла< рум. *sféclă*, укр. „буряк”; скору́ш< рум. *scorúș*, укр. „горобина”; трандахі́р< рум. *trandafir*, укр. „троянда”; трифо́ї< рум. *trifoi*, укр. „конюшина”; трупі́на< рум. *trupină/tulpină*, укр. „стебло”;

3. Одиниця міри та розмежування: гота́р'< рум. *hotár*, укр. „межа”; парче́ла< рум. *parcelă*, укр. „земельна ділянка”; пражи́на< рум. *prăjină*, укр. „1,25 ара землі”; тере́н< рум. *teren*, укр. „площа”; фалч'а< рум. *fâlce*, укр. „стара міра землі”;

4. Землеробські знаряддя та устаткування: бата́за< рум. *batóză*, укр. „молотарка”; гра́па< рум. *grápă*, укр. „борона”; камио́н< рум. *camión*, укр. „грузовик”; капе́йстр'е< рум. *căpăstru*, укр. „вуздечка”; кару́ца< рум. *cărúță*, укр. „віз”; комбі́на< рум. *combină*, укр. „комбайн”; курме́й< рум. *curmei*, укр. „мотуз”; ремо́рка< рум. *remórcă*, укр. „буксир”; са́па< рум. *sápă*, укр. „мотика”; тел'а́га< рум. *teleagă*, укр. „віз”; ци́ру́ш< рум. *țărúș*, укр. „кілочок”;

5. Різні терміни пов'язані з землеробською термінологією: амба́р< рум. *hambár*, укр. „комора”; бра́зда< рум. *brăzdă*, укр. „скиба”; муші́а< рум. *moșie*, укр. „багате господарство”; кла́ка< рум. *clacă*, укр. „спільна робота”; коша́рка< рум. *coșărcă*, укр. „кошик”; коши́ц'а< рум. *cóșniță*, укр. „виплетена з лози повітка”; фура́ж< рум. *furáj*, укр. „корм”; ца́ран< рум. *țărán*, укр. „селянин”; штабе́ї< рум. *ștubéi*, укр. „вулик”;

III. Одяг і взуття

1. Одяг: алти́ц'а< рум. *altiță*, укр. „клин під рукавом сорочки”; басма́< рум. *basmă*, укр. „кашне”; блана́< рум. *blână*, укр. „хутро”; бонди́ца< рум. *bondiță*, укр. „безрукавка”; браца́р'< рум. *brățără*, укр. „манжет сорочки”; гала́т< рум. *halát*, укр. „халаг”; гу́л'єр< рум. *gúler*, укр. „комір”; зга́рда< рум. *zgárdă*, укр. „жіноча прикраса шиї з намистин”; кач'у́ла< рум. *căciulă*, укр. „шапка”; кама́ша< рум. *cămășă*, укр. „сорочка”; кепта́р'< рум. *cheptár*, укр. „хутряна безрукавка”; к'іло́ци'< рум. *chilóți*, укр. „трусики”; крава́та< рум. *cravată*, укр. „галстук”; манта́< рум. *mantă*, укр. „шинель”; палто́н< рум. *paltón*, укр. „пальто”; пантал'о́ни(i)< рум. *pantalóni*, укр. „штани”; ску́рта< рум. *scúrtă*, укр. „півпальто”; фо́та< рум. *fotă*, укр. „народний жіночий одяг”; герда́н< рум. *gherdán*, укр. „намисто”;

2. Взуття: папу́чі< рум. *papúci*, укр. „кімнатне взуття”; панто́фи< рум. *pantófi*, укр. „туфлі”; санда́ли< рум. *sandăle*, укр. „босоніжки”;

IV. Юридична та адміністративна термінологія:

1. Юридичні терміни: адука́т< рум. *avocát*, укр. „адвокат”; акуза́ти< рум. *a acuzá*, укр. „обвинувачувати”; апт< рум. *apt*, укр. „здатний”; дре́пт< рум. *drept*, укр. „право”; інформова́ти си< рум. *a se informá*, укр. „інформуватися”; каз< рум. *caz*, укр. „подія”; контра́кт< рум. *contráct*, укр. „договір”; ма́ртоп'< рум. *mártor*, укр. „свідок”; нота́р< рум. *notár*, укр. „сільський писар”; паре́р'а< рум. *părere*, укр. „думка”; парт'(к')< рум. *părte* (*moștenire*), укр. „придани”; програ́м< рум. *prográm*, укр. „програма”; те́рмін< рум. *térmen* (*judecătoresc*), укр. „судове повідомлення”; че́реп'а< рум. *cérepe*, укр. „заява”;

2. Адміністративні терміни: аві́з< рум. *avíz*, укр. „передження”; аме́нда< рум. *améndă*, укр. „штраф”; апроба́р'а< рум. *aprobáre*, укр. „згода”; бі́р'< рум. *bir*, укр. „податок”; імпозі́т< рум. *ipózit*,

укр. „податок”; кас’їєр < рум. *casiér*, укр. „касир”; кас’ир’їа < рум. *casierie*, укр. „каса”; комуна < рум. *comúnă*, укр. „громада”; кумпаратїва < рум. *cooperatívă*, укр. „кооператив”; мелдувати < рум. *a amendá*, укр. „штрафувати”; прїмар < рум. *primár*, укр. „мир”; прїмарїа < рум. *primárie*, укр. „сільська управа”; Сваґ < рум. *Sfát* (Popular), укр. „Народна Рада”; стаґ < рум. *stát*, укр. „державна”; таґса < рум. *táxă*, укр. „оплата”; цаґра < рум. *țáră*, укр. „край”; шеґдїнца < рум. *ședință*, укр. „засідання”;

V. Гастрономічна термінологія:

1. Назви посуду: бадоґа < рум. *bodoácă*, укр. „бляшаний посуд”; боркан < рум. *borcán*, укр. „слоїк”; ліґїан < рум. *lighián*, укр. „таз”; паґар’ < рум. *pahár*, укр. „стакан”; полібеч’ок < рум. *polobóc*, укр. „бочка”; полонник < рум. *polonic*, укр. „ополоник”; стрікураторїє < рум. *strecurătoáre*, укр. „цідило”; тава < рум. *távă*, укр. „піднос”; т’аск < рум. *teásc*, укр. „гніт”; фуркулиц’а < рум. *furculiță*, укр. „виделка”; капак < рум. *capác*, укр. „покришка”;

2. Гастрономічні продукти: бомбона < рум. *bomboánă*, укр. „цукерка”; галва < рум. *halvá*, укр. „халва”; гарпакаш < рум. *arpacás*, укр. „перлівка”; дз’їма < рум. *zeámă*, укр. „сік”; дулч’аца < рум. *dulceăță*, укр. „варення”; зарзават < рум. *zarzavát*, укр. „городина”; кокосї < рум. *cocóși*, укр. „жарені кукурудзяні зерна”; консервати < рум. *a conservá*, укр. „консервувати”; малаї < рум. *mălái*, укр. „коржик із кукурудзяної муки”; мармілада < рум. *marmeládă*, укр. „повидло”; муратури < рум. *murături*, укр. „квашена городина”; муст < рум. *must*, укр. „фруктовий сік”; орі’ез < рум. *oréz*, укр. „рис”; пражити < рум. *a prăji*, укр. „смажити”; пражитура < рум. *prăjitură*, укр. „тістечко”; ранташ < рум. *rântăș*, укр. „заправка з муки для страви”; с’іроп < рум. *siróp*, укр. „сироп”; слатїна < рум. *slátină*, укр. „солена вода”; токана < рум. *tocánă*, укр. „м’ясна страва”; фріптура < рум. *friptură*, укр. „печеня”;

VI. Музичні інструменти: доба < рум. *tóbă*, укр. „барабан”; флойєрка < рум. *flúier*, укр. „сопілка”; тримбіта < рум. *trâmbiță*, укр. „сурма”;

VII. Терміни спорідненості: бадїка < рум. *bădică*, укр. „дядько”; кумнат < рум. *cumnát*, укр. „щурин”; нанашка < рум. *nănășă*, укр. „хрищена мати”; нанашко < рум. *nănăș*, укр. „хрищений батько”; непота < рум. *nepoátă*, укр. „плімінниця, онука”; непїт < рум. *nepót*, укр. „плімінник, онук”; фам’їліа < рум. *famílie*, укр. „сім’я”; фїн < рум. *fin*, укр. „хрищеник”; фїна < рум. *fină*, укр. „хрищениця”;

VIII. Медична термінологія:

1. Назви хворїб та органїв: бетєґа, бетєґний < рум. *beteág*, укр. „каліка”; бешиґа < рум. *beșică*, укр. „пузир”; болá < рум. *boálă*, укр. „хвороба”; бол’фа < рум. *bólfă*, укр. „пухлина”; грїпа < рум. *gripă*, укр. „грип”; кості < рум. *coáste*, укр. „ребро”; надушала < рум. *nădușeálă*, укр. „астма”; тенс’унїа < рум. *tensiúne*, укр. „кров’яний тиск”; тїфус < рум. *tífus*, укр. „тиф”; слабі < рум. *sláb* (bolnav), укр. „хворий”; стомáк < рум. *stomác*, укр. „шлунок”; коро́на вертебра́ли < рум. *coloána vertebrálă*, укр. „хребет”;

2. Приміщення та медичні інструменти й персонал: бандаж < рум. *bandáj*, укр. „пов’язка”; ви’нтузи < рум. *ventúze*, укр. „банки”; гіпс < рум. *ghips*, укр. „гіпс”; до́ктор < рум. *dóctor*, укр. „лікар”; їнґєкц’їа < рум. *injecție*, укр. „їн’єкція”; салва́р’а < рум. *salváre*, укр. „швидка допомога”; спїнза́р’ < рум. *dispensár*, укр. „диспансир”; шпїт’áл’ < рум. *spítál*, укр. „лікарня”;

IX. Душевний стан і характерні риси

1. Душевний стан: букурїа < рум. *bucurie*, укр. „радість”; блїнд’ї < рум. *blând*, укр. „смирний”; грїґа < рум. *grijă*, укр. „журба”; піз’ма < рум. *pízmă*, укр. „злість”; фу́рїа < рум. *furie*, укр. „гнів”;

2. Характерні риси: гоноровї < рум. *onorábil*, укр. „поважний”; го́нор < рум. *onoáre*, укр. „честь”; голán < рум. *golán*, укр. „жибрак”; кура́ж < рум. *curáj*, укр. „охота”; на́рав < рум. *năráv*, укр. „погана звичка”; про́ста < рум. *proástă*, укр. „дурна”; са́рака < рум. *sărăca* (biata), укр. „бідолаха”; сімплї < рум. *simplu*, укр. „простий”; слутї < рум. *slut*, укр. „виродливий”; урїтнї < рум. *urát*, укр. „потворний”; фаца́рник < рум. *fațárnic*, укр. „неохайна людина”; фуду́лнї < рум. *fudúl*, укр. „гордий”; чудáтнї < рум. *ciudát*, укр. „дивний”; шарла́тан < рум. *șarlatán*, укр. „дурисвіт”;

X. Географічна термінологія

1. Форми рельєфа: гирто́п < рум. *hártóp*, укр. „вибїй”; ге́рла < рум. *gârlă*, укр. „рукав річки”; гру́н’ < рум. *grúii*, укр. „виршена гори”; їзла < рум. *izláz*, укр. „вигїн”; їма́ш < рум. *imás*, укр. „пасовище”; па́нта < рум. *pántă*, укр. „схил”; ріпа < рум. *râpă*, укр. „урвище”; толо́ка < рум. *toloácă*, укр. „пасовисько”;

2. Рїзні географїчні назви: їзво́р < рум. *izvór*, укр. „джерело”; ша́нец’ < рум. *șánț*, укр. „рїв”; ба́лта < рум. *báltă*, укр. „болото”; бо́лван < рум. *bolován*, укр. „скеля”; бул’бо́на < рум. *bulboánă*, укр. „вир у річці”; ку́рба < рум. *cúrbă*, укр. „закрут”; поґої < рум. *puhói*, укр. „потїк”; фурту́на < рум. *furtúnă*, укр. „негода”;

XI. Вїйськова термінологія: абсолю́т < рум. *absolút*, укр. „безумовно”; ажуто́р < рум. *ajutór*, укр. „помїчник”; ал’арма < рум. *alármă*, укр. „тривога”; ат’єнт < рум. *atént*, укр. „уважний”; батжо́кура < рум. *batjócúrá*, укр. „глузування”; баламу́к < рум. *balamúc*, укр. „розґардіяш, гамір”; батáл’їа < рум. *bătăie*,

укр. „побої”; батауш < рум. *bătăuș*, укр. „буян”; буклук < рум. *bucluc*, укр. „клопіт”; гранáда < рум. *grenadă*, укр. „граната”; депласáр’а < рум. *deplasare*, укр. „переміщення”; дж’енерáл < рум. *general*, укр. „генерал”; дирéкт < рум. *direct*, укр. „прямо”; дистáнца < рум. *distanță*, укр. „віддаль”; дистрúсний < рум. *distrus*, укр. „розбитий”; екзáкт < рум. *exact*, укр. „точно”; ізолáта < рум. *izolată*, укр. „ізолювана”; іпроплáн < рум. *aeroplan*, укр. „аероплан”; інстрúкціá < рум. *instrucție*, укр. „муштра”; кад’енца < рум. *cadență*, укр. „такт”; колонéл < рум. *colonel*, укр. „полковник”; комáнда < рум. *comandă*, укр. „замовлення”; контрóл’ < рум. *control*, укр. „перевірка”; кончінтрáри’ < рум. *concentrare*, укр. „частинна мобілізація”; перікулóзно < рум. *periculos*, укр. „небезпечно”; пúшка < рум. *púșcă*, укр. „рушниця”; ривáш < рум. *răvăș*, укр. „записка”; регемéнт < рум. *regiment*, укр. „полк”; рефудж’áт < рум. *refugiát*, укр. „біженець”; сімáти чне < рум. *sistematic*, укр. „систематичний”; теритóр < рум. *teritóriu*, укр. „тереторія”; фугáр < рум. *fugar*, укр. „фуганок”; wóрдін < рум. *ordin*, укр. „наказ”;

XII. Шкільна термінологія: бáнка < рум. *bánca*, укр. „шкілна парта”; вакáнца < рум. *vacanță*, укр. „канікули”; дїрїджінти < рум. *diriginte*, укр. „кирівник класу”; дж’áнта < рум. *geantă*, укр. „портфель”; ди’ш’ч’їплїна < рум. *disciplină*, укр. „дисциплїна”; ліпсуwáти < рум. *a lipsi*, укр. „бути відсутнім”; локáціá < рум. *alocăție*, укр. „асигнування”; нóта < рум. *notă*, укр. „оцінка”; се’рбáр’а < рум. *serbare*, укр. „свято”; тáбла < рум. *tablă*, укр. „дошка”.

Література

1. Врaбіє Е. Influența limbii române asupra limbii ucrainene / Еміл Врaбіє // „Romanoslavica”, XIV, 1967. — с. 109—195.
2. Головач Н. М. Румунїзми як особлива група лексичних запозичень в українській мові та їх відображення в „Словарі української мови” Б. Грінченка / Ніколетта Головач // „Лінгвістика”, Луганськ, ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, № 3 (15), 2008.
3. Головач Н. М. Твори Михайла Коцюбинського як джерело до вивчення українсько-молдавських та українсько-румунських лексичних зв’язків / Ніколетта Головач // „Науковий вісник”, Чернівці, ун-ту. — Вип. 276—277 : „Слов’янська філологія”. — Чернівці : Рута, Книги — XXI, 2006. — С. 314—318.
4. Лоб’юк І. Elemente românești în terminologia păstoritului și a creșterii vitelor, la huțuli / Іван Лоб’юк // Romanoslavica XVIII, Бухарест, 1972 р. — 110 с.
5. Павлюк М., Робчук І. Українські говори Румунії / Микола Павлюк, Іван Робчук // Діалектологічна скриня, 2003, — С. 85.
6. Петруц І. Fonetica graiului huțul din valea Suceveii / Іван Петруц. — Бухарест, 1957.
7. Робчук І. Студії і статті / Іван Робчук. — Бухарест : Мустан — 1999, С. 163—184.
8. Робчук Іван. Raporturi lingvistice româno – ucrainene / Іван Робчук. — Бухарест : Мустан — 1996.
9. Рудницький Я. Етимологічний словник української мови / Ярослав Рудницький — Канада, 1966.
10. Ткач Л., Головач Н., Лексичні румунїзми в сучасній українській літературній мові та в творах Юрія Федьковича // „Науковий вісник”, Чернівці, ун-ту. — Вип. 274—275: „Слов’янська філологія”. Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. — Чернівці : Рута, Книги — XXI, 2005. — С. 229—251.
11. Ястремська Т. Карпатоукраїнсько-західнослов’янські мовні контакти : лексика пастухування / Тетяна Ястремська / Проблеми слов’язнознавства — Інститут Українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2003. — Вип. 53 — С. 146.

Умовні позначення лексикографічних джерел

1. Ботлунг Л. Українсько – румунський словник / Лілія Ботлунг. — Чернівці : Золоті Литаври, 2007.
2. Грінченко Б. Д., Словарь української мови / Борис Грінченко. — Т. 1 — 4. — Київ, 1907—1909 (Репринтне видання. — Київ : Лексикон, 1996).
3. Гузар Г., Закревська Я. та ін., Гуцульські говірки – короткий словник / Галина Гузар, Ярослава Закревська. — Львів, 1997.
4. О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Етимологічний словник української мови : у 7 т. Київ : Наукова думка : Т. 1 (А – Г). — 1982. — 631 с.; Т. 2 (Д – Копці). — 1985. — 570 с.; Т. 3 (Кора – М). — 1989. — 550 с.; Т. 4 (Н – П). — 2003. — 656 с.; Т. 5 (Р – Т). — 2006. — 704 с.
5. Румунсько-український [Упоряд.: Драпака К., В. Руснак, та ін.] / Українсько-румунський словник, Бухарест – Чернівці: Александру чел Бун.
6. Словник української мови: в 11 т. — Київ : Науова думка, 1970 – 1980.
7. Dicționar explicativ al limbii române, Ediția a II-a, București, Univers enciclopedic, 1998.
8. www.dexonline.ro